

Pon, 2-10-2023, 22:14:39

T. Šovagović: Skitnje novoga iverja (2)

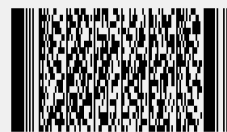
Objavljeno: 13. rujna 2023.

Potpora

Svoju članarinu ili potporu za Portal HKV-a možete uplatiti i skeniranjem koda.

Otvorite svoje mobilno bankarstvo i skenirajte kod. Unesite željeni novčani iznos. U opisu plaćanja navedite je li riječ o članarini ili donaciji za Portal HKV-a.

Komentirajte

Telefon

Radi dogovora o prilozima, Portal je moguće kontaktirati putem Davora Dijanovića, radnim danom od 17 do 19 sati na broj +385-95-909-7746.

Dodajte komentar

U povodu 150. obljetnice rođenja Antuna Gustava Matoša (Tovarnik, 13. lipnja 1873. – Zagreb, 17. ožujka 1914.) i stote obljetnice rođenja Matka Peića (Požega, 10. veljače 1923. – Zagreb, 30. listopada 1999.) donosimo nizanku od osam književno-novinarskih putopisa nadahnutih djelima dvojice velikana hrvatske književnosti.

Skitnje novoga iverja (2)

Roje se misli s početka Peićeva putovanja: „U to ugodno sutonsko blato, u tu Turapolje, u čemu sam se ljepše mogao uvesti nego u fijakeru. Fijaker je sva moja mladost“, a da i ne znam sjeća li se tko posljednjega fijakera pjevača i komičara Vikija Glowatzkoga, ili starih bečkih razglednica šašavih maminih dječaka koji umišljaju da će postati Chopin ili Stendhal. Nema više glazbenoga tepanja posljednjemu kočijašu, varšavsko srce skladatelja ostatkom tijela počiva na pariškom groblju Père-Lachaise, zajedno s Balzacom, Molièreom, Morrisonom i drugim velikanima lijepe riječi, skladnih nota vječnosti, ucviljenih između visokih grobnica nalik na vojničke stražarske kućice. O koloritu crvenoga i crnoga već se daje misliti dok komarci strasno napadaju one stajuće korabije ukotvljene u mulj i vezane vinovom lozom u Mraclinu, tamo gdje i akademici u pčelarskom odijelu moraju polijevati vrtove, prolazeći kroz polja i uzvisine kako bi zasadili kupus, rajčicu i krumpir. Sunce prži pod obranom orahom dok se obnavlja krovšte kapele sv. Vida, do nekoga novoga 15. lipnja kada ćemo progledati opijeni dahom zaboravljenih svinjokolja s bijelom jetricom uz češnjak, gosteći se ušima i kočicama za krvavice, samo za one jakoga želudca. Usidrena električna centrala, tragovi drevnih drvenjara, nema krivudavih pijanaca, svatko se pred lokalnom trgovinom zadržati tek onoliko dugo koliko mu treba za kruh, piće i cigarete.

Nemilosrdno je udarilo turopoljsko sunce, bubnja u čelave glave kao John Bonham, a da čovjek i ne stigne pravo se snaći, već najezda komaraca, neumornih u bilo kojem dobu dana, napada bez protuzračne obrane, osim u vidu opisanih dugih rukava, iscijedenih znojem rijetkih, upornih ratara. Ovdje se umjesto šljivovice pije maslinova rakija, jela od krumpira na stotinu načina, narodne nošnje i ostatci nekadašnje Galekovićeve trgovine. Počast preminulim vatrogascima na izmaku kolovoza, braniteljima unesrećenih osoba i imovine, u dobrim namjerama dobar čovjek nastrada. Stabla se i dalje raduju što i mrtva darivaju ladanjske terase, s plakatima davnih predstava, okružena pradjedovskim vitrinama i fotografijama milosrdnica, malo iza vremena Matoševe smrti, snivajućih blaženim snom, uvjerenih da su na ovom svijetu učinili ono što im je bilo darovano talentom nadograđivanim radom. Ne čuje se pjesma „Cicibana“, uvijekovječanih u „Brezii“, dok suze Jože Svetoga kapaju po trošnim draganičkim gredama žaleći što Janica radije i na samrti želi vidjeti mustače bezobzirnog supruga i šumara Marka Labudana. Sve je napisano u Cvetnićevu „Čez pole i vrve“, meni odzvanja dojam strica Fabijana da su naturščici savršeno odradili svoj posao, zatirući trag granice između profesionalnoga i priučenoga glumca, kao što je i redatelj Ante Babaja preokrojio liniju dokumentarnoga i igranoga filma, vraćajući kotač povijesti unatrag, onom ssvremenom poemom o jednoj puri i dva pandura.

Bježeći od lepeta šišmiševa krila, ne tražeći puzanje zelembača u začinjenom podnom bilju, povlačim se prema Starom Čiču, u klepet rijetkih rodinih gnijezda, osluškujućih povrataka umornih letača, nadmašenih većim i svemogućijim grdosijama. Uređene kuće i živo jezero, bez onih suvremenih obalnih pomagala, gola voda, hladna nadomak šljunčari i velikogoričkoj plaži. Gledam hoće li fazan pretrčati cestu kod „Veseloga kutića“ u Novom Čiču, hodeći na misno slavlje u crkvu sv. Ivana Krstitelja. Salomin ples na turopoljski način, praćen lepetom dičnoga krzna, raširenoga poput kaleidoskopa nad mjestošcem s dvjema trgovinama i jednom pekarnicom, s „Dinamom“ kao trajnom poveznicom s modrim nebom, jer sve može izumrijeti, ali šport nikada. Obnovljena kapela Ranjenoga Isusa, u boljem stanju od one na Trgu bana Josipa Jelačića, sa svojim dozivajućim kliktajem. Prerano je za jesenske Grgarove jabuke, u punom su cvatu, uskoro će biti cijedene na cestici prema Jagodnom, mjestu tako sočnoga naziva, kao dražesni pupoljci kolovoški. Tko ne poznaje cestu, lako zaluta sve do Rugvice, a i tada se možda sjeti potrebe, marketingom usađene u čovjeka, za kupnjom komada namještaja, kao da nije okružen drvećem i starim majstorima stolarskoga zanata koji će, makar i kasneći s rokom isporuke, donijeti dječji krevetić i police za školske udžbenike. Naivno je pretpostavljati tradicionalno modernom, znam, ali kako u toj dolini izumrlih fijakera ne ponuditi nešto trajnije, vječnije.

Račvaju se stazice Gornjega i Donjega Podotočja, s nepodcijenjenom vodom snagom prijetećih poplava, jurećih iz Čičke Poljane naokolo kao jastreb u potrazi za jestivim plijenom. Puhovi na sigurnoj udaljenosti od promatrača, jecaj

HR kalendar

- o 2. listopada 1872. rođen Robert Frangeš Mihanović
- o 2. listopada 1897. praižvedba opere „Porin“
- o 2. listopada 1971. poginuo Rene Marčić
- o 2. listopada 1978. umro Zvonimir Katalenić
- o 2. listopada 1997. umro Grgo Gamulin
- o 2. listopada 2007. umro Šime Đodan
- o 3. listopada 1905. potpisana Riječka rezolucija
- o 3. listopada 1929. zabranjeno isticanje hrv. zastave

Pretraži hkv.hr

POBOLJŠAO Google

Kontakti

KONTAKTI

Telefon Tajništva
+385 (0)91/728-7044

Elektronička pošta Tajništva
tajnistvo@hkv.hr

Elektronička pošta Uredništva
urednistvo@hkv.hr

Poveznice

Svi članci na Portalu su smješteni ovisno o sadržaju po rubrikama. Njima se pristupa preko glavnoga izbornika na [vrhu stranice](#). Ako se članci ne mogu tako naći, i tekst i slike na Portalu mogu se pretraživati i preko [Googlea](#) uz upit (upit treba upisati bez navodnika): „traženi_pojam site:hkv.hr“.

Administriranje

Korisničko ime

Lozinka

Zapamti me

- o [Zaboravili ste korisničko ime?](#)
- o [Zaboravili ste lozinku?](#)

pripitomljene kućne iguane, koja je nakratko zaboravila na zelenu salat : osunčati, misleći da turopoljsko sunce ne može jače pržiti od onoga meksičkoga. Naborana kao staričine **Kultura** ljuskama kao džepnim perajama, začuđuje otmjenošću kraljevstva guštera, u ovoj pustari mrtvih rukavaca i posječenih hrastovih šuma. Okreće se Josip Kozarac u grobu i zbog slavonskih i drugih otetih predjela, ali dolazi vrijeme pomlađivanja šumskih krčevina, neminovnost smjenjujućih ciklusa koja nikada ne pita za ono jučer. Tako nastaju prozirni horizonti kroz koje se nekada tragal za gljivama (sve su jestive, neke samo jednom), hodilo u grofovske love s nepogrešivim psećim njuhom, ali nije ovo Čičarija pa da bude još i tartufa na stolu. Patuljci iz pripovijesti zavučeni u rupe ostarjelih lužnjaka, činčile tope svoje štakoraste repove u barskom pličaku, sve je kao u turopoljskoj basni, samo nema Ezopa koji će vidraste stvorove pretvoriti u pouku trgovcima krznom, opominjući ih da se loše ekonomske namjere vrate, sporije od rasplodnosti tih brčkajućih vražićaka, ali jednom, kada se svijet začudi zašto baš sada elementarna nepogoda i kako gromovi tuku u ambare bez željeza. Osveta prirode spora je, ali pravovremena, vidljivo je to kod svakoga krajputaša. Umorna starica neumorno mijenja cvijeće ispred raspela pokrivenoga starim salonitnim pločama, kao da je ipak ostalo nešto retro u progresivnom dobu, tako proždrljivom da će pokositi i svoju djecu kada mu se krenu otimati.

Čovjek sa štapovima u rukama sporo pješaci, priprema se, veli, običi Karašicu čitavim devedesetkilometerskim tokom, pa vježba usred Podotočja Donjega za putanju nedohvatljivu onima koji nisu pjesnici. Zamišlja zbirku putopisa iz turopoljskoga gnijezda, slažući stihove koji povezuju sve rijeke i sva ušća u jedno veliko, crnomorsko, bjelomorsko, plavetnilom sijede brade, mudrošću potrage za caklećim rubinima. Vikendaši betoniraju pristupne staze, starosjedjoci kose vrtove i beru mahune, željni gustoga čušpajza po tom nepodnošljivom zvizdanu. Ovdje prestaju staze Peičevih fijakera, kada padnu prve kiše (a vremenska prognoza sve je pogriješnija) kotači se vuku blatom, nemoćni izvući se kao voluharica u stupici, upinjući se nožnim prstićima iz kobne zamke. Vrisak para tu prorijeđenu šumu, prečica do Kuća ide obilaznicom preko zarasloga igrališta, ali u boljem stanju od Maksimira, kao i svaki stadion pod kapom nebeskom. Pokrajnja ploča s natpisom „svježa jaja“, ne piše čija su, vjerojatno kokošja. Bilo bi čak i za bujnu maštu prebujno vidjeti noja kako trčkara ledinom posutom sitnim kamenjem, makadamom putnikove dezorijentiranosti. I tavori tako Turopolje bez davnih lavora, komadića sapuna za napetu i umornu kožu. Samo komarci, ti stalni pratitelji, pred kojima i stajski obadi djeluju pitomije. Rojevi krvopilaca, posebno nameračenih na turopoljske sutone, slade se krvlju onih poljevača vrtova, predanih svojemu poslu, jer što će drugo kada isušena, reljefasta zemlja traži utažiti svoju žeđ, ne pitajući za nebeske planove.

Nevešt u slikarstvu, tražim ponovno onu žutu repinu vodu koja boji novočičansko nebo, nalazeći samo pamučaste oblake u obliku strijeljanoga srca, danas bezopasne i namigujuće crkvenim tornjevima. Poklon pokojnicima na mjesnom groblju, s crnogoricom udaljenom od posljednjih počivališta, bezazlen gostionički žamor, spora vožnja, ostavljamo antičko Ščitarjevo frči boljih književnika i putopisaca. Nobelovci cugaju pivo, kavaliri naručuju damama bijelu kavu, okna ispucalih bukava, trjemovi preispitivanja i onih najmanjih odluka – a velike se donose srcem, mozgam patetično vijugajući putem trafostanice, zaboravljene poput odbačene košare uz cestu, donoseći struju kraju koji je dobro kuburio i bez električne energije. Kamioni u nizu nagrđuju već izmoreni asfalt, šojka krešti visoko nad jablanima, važno je vratiti se neoštećen u bazu, kako su govorili mudraci, osokoljeni rijetkim trenutkom borbenoga predaha, tamo prema Pokupskom i Kravarskom. Gori turopoljska svijeća, grleći otopljenim voskom sve molitvene zazive, pretvarajući ih u jedinstveni vapaj za boljitak napaćenoga svijeta, povučenoga pod onaj obrani mračlinski orah, okrjepu gospodi sa šeširima, prije nego što i posljednji fijakerist ne upregne vranca i oštro zapovjedi – putuj, srećo!

(nadahnuto putopisom „Turopolje“ Matka Peića)

Tomislav Šovagović

Tekst je dio niza „Skitnje novoga iverja“, a objavljen je na Portalu HKV-a u sklopu projekta poticanja novinarske izvrsnosti u 2023. godini Agencije za elektroničke medije. Prenošnje sadržaja dopušteno je uz objavu izvora i autorova imena.

Povezano

- T. Šovagović: Skitnje novoga iverja (1)
- T. Šovagović: Skitnje novoga iverja (3)
- T. Šovagović: Skitnje novoga iverja (4)
- T. Šovagović: Skitnje novoga iverja (5)
- T. Šovagović: Skitnje novoga iverja (6)
- T. Šovagović: Skitnje novoga iverja (7)
- T. Šovagović: Skitnje novoga iverja (8)